Олекса Святогор.

ПОЕМИ.

Видавництво „ШЛЯХ“.

Друкарня „Дніпро“,
Київ, Костельна, 9.

Мій шлях.

— А —

Небо і сонце за кріпкою завісою. Через її важку ткани-у видно пір'євати хмари і блакитні хвилі етеру. А вночі ...етрі зоряні проміння проходять через її незчисленні петлі, ...лазять по закурених головках дрімаючих квіток, неждано ...чіпають вартові струни душі. І вона ледві чутно дзвинить ...лючистю і тугою.

Небо і сонце за кріпкою завісою. Там повітре чисте, ...к перші мрії, як ранкові роси. А тут наповнене отруйними ...азмами. Тут трудно дихати, і вихорі кидають у вічі при-...рщі їдкого пороху. Вони обривають останні пелюстки з ...станніх квіток душі. І пелюстки, такі журні та бліді, з ...якою жалобою падають до темних вирів хмурого життя.

Тут земля плете злі повісті, тут час лякає зубами, як ...рний хижак, тут людська маса дивиться одним гранчастим ...ом, як у комах, і махає милійонами рук, як обрізаними ...илами. Тут запах поту, поклик про допомогу і безсором-...ий регіт—злилися в важку, як земля, сіру масу.

Там, за завісою, сміло утворюють льоти вільні птиці. А ...т душа немов курка. Має крила, але не може літати. В ...яшні дні вона закопується в пісок, витрушується, підні-...е куряву і втомно щурить очі. А коли кладуться нічні ...ні, коли в небі загорається сузірре Хреста, в душі вору-

шиться колюча журба. Чорний, увітканий отруйними жа ми, клубок вертиться на дні душі, непаче зоряна рука т не за кінець його безкінцевої нитки. І короткі, безсилі ринні крила тріпаються швидко і моторошно. Потрібен льо Необхіден льот. Треба порвати важку завісу.

— В —

І от ззаду лежать злі повісті, як ряди острожеськ скель. Ще видно їхні сірі шпилі. Позаду важкі голоси зе ляної маси. Ще чутно їхні нахабні покрики...

Я іду до світлої мети перших мрій. Іду до блакитн далин, за любу межу небосхилу.

Вперед! До просторів небесного поля! Іду і чую, як душі заворушилося коріння квіток. Блакитні води оживил їх. Квіти ростуть зі дна моєї душі назустріч волошкам. вдихаю чисті пахощі білих, синіх, бузкових пелюстків. І н знаю, де мої, де квітки поля і облогів. Гайові зелені віт ласкаво гладять їхні перісті одежини, легкі, повітряні, чист

Вперед! За любу межу небосхилу! Мимо—гаї, узлісс розіслані полотна жита, вівса, ячменю. Берези і романтич ялини вітають ніжними усмішками своїх уборів. Струмочк ріки і озера піднимають до неба незчисленні свічада. Вон мов мудреці і астрономи, розгадують таємниці бездонно космосу. І здається, що водам відкриті такі істини, про кот нічого не знає жоден людський мозок. Вічні тайни ховают ся на дні кришталевих озір і бережно пересовуються п стрижених рік до моря та океанів. В могутніх глибокостя водяних просторів—найбільші скарби космичних таємниц

Вперед! До світлої мети блакітніх мрій! Прудко, як птичі льоти, виростають мої крила. У них пір'е біле, як хмарки, і сізе, як морська вода. Мої крила двохколірові, як хвилі. В них я почуваю переливанне незнаних сил. Я можу летіти. Се так легко. І незрозумілим здається, як не було сил там, за важкою завісою.

Вперед! До садів моєї білої нареченої! В перший раз я почув її ім'є коли роскрив своє вухо назустріч голосам невідомого світу. В перший раз я побачив її в білих мріях, коли кинув свої очі назустріч ранкових зір. З того часу вона пройшла до самої глибини моєї души, залягла там світлим образом, загорілась зеленими огнями ночи під Івана Купала. І коли розгорнулись злі повісті, коли нідра землі заскріготіли у муці, коли помірали останні квітки моєї души і гинуло все, я знав, що образ моєї білої нареченої буде жити.

І от, на двохколірових крилах я лечу в далинь краєвиду до неї, до моєї білої нареченої.

— С —

Як міфичний Одісей, я наближався до обителі моєї нареченої. Серце щеміло і завмирало від швидкости зустрічі. Але я не подумав, що могли прийти до неї женихи, що моя Пенелопа могла віддатися одному з них і що, чирез те, мій приїзд дуже невчасен Еж багато разів з того часу, як почув її йменне, багато разів земля оббігла навкруги сонця, багато разів прилітали птиці й одлітали, і багато роси лягло на перші листки ягрусника.

І от, коли побачив її здалеку, отруйна капля ва
упала до глибини моєї душі. Моя Пенелопа була оточ
женихами. Їх низькі вилискуваті лоби, товсті губи і по
ливі очі мов болотом кинули в тонкі узоря моєї най
рогшої мрії.

Я не міг, як Одісей, розігнати женихів; се було ні
чого. Се було даремно, бо моя Пенелопа уже віддалась
усім. Моя Пенелопа зробілася повією І даремно в її поф
бованому обличчі я хотів побачити риси, що примріял
мині в мої перші сни. Імення її, таке чисте і згучне колись
тепер тріпалось, мов брудна онуча. Її ухмілка зробилась кр
вою і паскудною, викидаючою гидоту та гній.

Отруйна капля, як вітроголь, погризла своїми гостри
зубами глибокий блакитний образ, котрого не могли заче
ти злі повісті. Отруйна капля налягла на нього все
чорною важкістю і пожерла його до останнього атома.

Я почув моторошну біль. Душа закипіла в кріваві
сльозах, в страхітті заляскала зубами. В корчах затріпав
увесь мій дух. Божевілле розчинилось переді мною,
смертельне провалле.

— D —

Але моє кріпке тіло видержало. Мій тугий і в'язк
дух не розірвався, не лопнув. Чи предки мене наділи
міцним тілом, чи життє виковало мою давінку волю, чи к
рінне мого духа як найглибше вросло в безмежні космич
простори, що я залишився жити?

Худий і блідий, я довго насилу переставляв ноги,
силу повертав голову. І самому собі я здавався неймовір

легким, мов був тонкостінною порожньою посудиною. Віяли зелені вітрі, але не могли ні вдарити, ні зачепити моєї душі. Дзвеніли польові дзвіночки, але їхня музика була чужою і нерозумілою мині. Дньові проміння не могли зігріти мене і одхилялись від моєї душі, мов од свічадла.

Отже иноді здавалось, що в мині є якійсь-то зміст, якась-то бліда маса, але в такій незначній кількости, що вага її була майже непомітною. Почувалось, що ся прозора маса з'являється новим зерном, із котрого розів'ється нова душа. Останні мої глибокости хтось вперав моторошними корчами, викорчував останки моїх перших мрій, приготував новий грунт, щоб до нього кинути горчишне зерно нового життя.

І був момент, коли почулось, що скаралупа горчишного зерна розірвалось проростаючою силою. Живе ворухнулось у прозоровій масі, і вся вона задвигалась навколо плода, мов біля таємничого серця. Відбулось біблійне чудо: в тонкостінну порожню посудину увійшов новий дух. Воістинно відбулось друге народження.

І тоді мині знову почулися зелені вітрі, але побачив я в них иньші, до сього незнані, очі. В дзвонах польових дзвіночків почув невідомі гами і дихання до сього невідомих струн. Зоряні проміння пройшли до глибини таємничої середини, навкруги котрої почала рухатись прозора маса моєї нової душі. Зоряні проміння переродили мої очі і думку мою пустили новими шляхами. Земля і небо, ранок і вечір, птиця і людина—увесь мир стануь переді мною в новій істотности і в нових одежинах.

— Е —

Новий зріст утворювався швидко. Прозора маса гуща віла, фарбуючись в перісту ріжноманітність фарб землі і небесних зір. М'язигі тіла і духа міцніли з неймовірною силою.

Ти, земля, і ви, блакітні простори! У вас коріння і рухи, очі і мозок моєї душі. Земля і зорі—увесь світ! Ти початок і кінець, правдивій—безмежність мого духа і незгасимої краси моїх днів. Ти мій батько і мій брат, ти моя вічна наречена і дружина.

Одним раннім ранком, коли блакітні хвилі етеру були особливо дзвінкі і стрункі, коли хруштальові роси були особливо повні та колірові, я зрозумів, що від сього часу я космичний мандрівець.

Мій шлях вільний і безкрайнній. Мій шлях обперезав усю землю у всіх напрямках, заліг через пригірки і гори, перекинувся через води і провалля. А від землі він простігся до космичних просторів і розлігся там, в нічному небі, молошним з'єднанням зір.

Шлях мій! Ти ведеш мене до невмирущих далин, мене —сина землі та блакітніх зір. Я космичний мандрівець. Я чую зоряні поклики із глибокостів вічности. Мене кличуть. Мене кличуть—і я готов. У мене шанька за плечима. І кріпкий мій посох в твердій руці.

Шлях мій! На тисячіліття простягнутись по твоїй пелені, уаяти твою красу і заховатись в далині. Всмоктати твої думи і зітхання, притиснутись до тебе лицем, припасти губами до твоїх джерел. І пити з тебе, пити не одриваючись, без устанку із окіянів твоеї невмирущої душі.

Революція.

— А. —

Кожний новий день навалювався темною грудою. Під ...ю круто згиналася спина, з рота і очей бризкало ущип...ве дратуваннє і злість. В душі швидко виростало довге ...руйне жало, і від найменшого руху, від необережного ...вічка воно звивалось і шипіло. Отруйне жало зробило дір... в деревьяному лиці. І замісць лиця обиватель носив ре...ето, і крізь нього густо сіяв роздратуваннє своєї обива...льської душі.

Було тяжко і сумно. На лекції, у знайомих, у товари...ів—всюди повітрє було сумлінного складу. Входючи до ...генть, воно не відновляло крови, не запалювало думки, але ...лало на душу брудною тряпкою і розтроювало старі рани; ...на вулицях, і на площах стояло все те ж повітрє. В тузі ...болі думалося, що воно закинуло в душу насіннє, з котрого ...ростали шиплячі жала. Було сумно і тяжко серед мілій...ів решет і шипіння незчислимих жал.

Кожний новий день глибше вбивав у душу темну трі...гу. Мене шукали, мене чікав остріг, для мене розстіла...сь довгі пересильні шляхи. Зустрічаючи решето в поли...йській формі, душа, неначе складний механизм, само...чинялась на тисячі замків, і лицемірно привітала і кла...лась, як найбільш доброзичлива і надійна. А в середині

клекотіло обурення: я чув, як падала кров на землю, і ч... чив, як милова петля мовчки видавлювала язик.

В трівозі, як в чорній жалобі, проходили мої хвили... години, тижні. В трівозі протікали мої сни і думи. Але... було жаху. Невидимо для всіх я носив сміливі пляни... вільні шляхи. Весною я готувався до далеких земель... тепер, під вий зімових вітрів, я, як химік, зважував с... сили, як повководець, робив огляд своїй енергії, виховува... свою хоробрість, удосконалював і поглубляв свою думку... мов зайві віти, одрубував свої старі звички і прихильност... Під нарікання зімових вітрів я зміцняв і ослобоняв свій д...

— Б —

В ті дні моїм випадковим і єдиним товаришем був г... робець. Я знайшов його на скраю дороги, зігрів його с... стеніле тільце і посадив у прімітівну клітку. І коли ст... прихильности звязували крила мого духа, і вільний лет... задихаючись бився, тріпався і не міг летіти, я казав г... робцю:

— Мені болюче, товаришу!

Звісно, у мого товариша не було засобів заспокої... мене.—Він уже досить очуняв з того часу, з того вечор... коли я підняв його напівзамерзлим. Він весело і галасли... носився по клітці. Небо кидало йому пригорщі своїх пр... мінів, і він мов, голодний, жадливо кидався на сонце. ... слухав його гострий і пронизуючий крик, я дивився, як в... нетерпляче рвав сітку—і думка ясна і спокійна приходи... і розв'язувала мої крила. Я думав: в перший день весняни... благословінь, в ранкову годину великих шляхів і йому, ... собі дам волю.

— С —

Захід кидав сизі вітрі на шляхи, на поле. На чорні плями поля і шляхів падали ворони і вітрі.

Шляхи і поле піднимали невидимі вихорі і голосні викуки. Душа хвилювалась, одгукалась на заклики. Душа була вохкою і напругою, як весняна вітка...

За краєвидом билося незмірне серце весни. Назустріч йому летіли мої вільні пляни. Думки піднимались, як сизі вітрі, падали на чорні плями поля, пробігали в першій сніговій воді, припадали до полотна залізниць. І по чугункових рейках, по телеграфових дротах бігли, такі прудкі, вохкі, напругі.

О, рейки і простори моря! Ваші великі думи я увіссав у кожний атом свого мозку. Вашу світлу волю я забрав в кожну м'язню свого духа. Вашу могутню красу я розлив по безмежній сітці своїх нервів... О, рейки і простори моря!..

— Д —

На довгих ногах приходив присмерк. Невміло і необережно він ступав на землю, на думку, на небо, на пізнанне. Його довгі ногі в'язнули в чорних плямах мокрої землі, провалювались у м'яких кучугурах і льодах, а довгі чіпкі пучки хапались за дерева, за фабричні бовдурі, за хмари. Довгі пучки, тонкі як павутинки, ліали за комірі, у рукава, заганяли до тіла свій присмеркаючий язик. Здрігалася спина, стягувалась кожа на кістяках рук, і товчками сумувала душа над незграбними ногами присмерку.

Горобець у-сні здрігався, скрикував. Що ввіжалося в його пізнанні? Може світла сонячна пляма, що падала в день до клітки, од котрої він приходив в несамовиту радість, мовби в ній знаходив всю волю, всю радість, всю красу свого життя. Скрикував і знову засипав, прикутаний присмерком, темнотою ночи.

Сумно засипала душа, схвильована весняними закликами, вражена шиплячими жалами, пройнята дріжачою тривогою. Але в глибині духа горіла світла надія. От, близько сонячна пляма,—вона прийде нежданно і швидко, вона постукає до дверей, нетерпляче барабанить по шклу надвірнього вікна. Хвірточка і двери розчиняться перед горобцем. І переді мною. Розкриються широкі краєвиди. Вільно розверну всю міць і красу своєї думки, почуття і волі.—Сни були пронизаними радістю, сни були витканими з вільних шляхів, з білих і зелених гір, з захмарових аеропланів, з міліярдів міцних і мудрих голосів.

— Е —

Революція!

Вже нема причини стукати в зімні двери—вони розчанились. Вже нема для чого барабанити по шклу надвірніх вікон—вони вийняті:

Революція!

Їй не довіряли—бо було занадто тяжко. Було болюче під чорною кригою жорстоких і кривавих днів. Її безнадійно закликали поранені, закривавлені, потопкані. Її проклинали у смертній агонії, проклинали за те, що вона так довго не приходить. За нею плакали, за нею молилася земля. Її ут-

…орювало страждання, неволя, пригнічення, божевілля, смерть. Вона живилась надією, волею, розумом, невмирущістю. І, мов чудо, вона прийшла несподівано і ясно. Немаче тисячі сонець з'явились в небесних полях і вбили пітьму і мерзоту.

Революція! І де ті отруйні жала, де їхне шипіння? Де лицемірство, прописане страхом, де мильна петля? Тисячі сонець убили їх—і переродили обивателя. Всі злились в спільний шум, в спільний давін. У всіх спільна усмішка, утворююча новий світ. У всіх спільні очі—в них тисячі горячих сонець і безмежність радуг нового дня.

Революція! Всі думки, голоси, всі крики мого духа, всі струни моєї радости—увесь я з народом, з вогнистими стягами. Міцне піднятте і безмірна радість! Досягнення і безкрайня надія!

Революція! Сьогодні день весняних благословінь і ранніший час великих шляхів. Сьогодні я випускаю горобця.

Я хвилююсь і одчиняю клітку.

—Революція, товариші!—кричу я, і він летить в нідра весни і волі.

Олекса Святогор.

Поет.

Справжній поет завжди в сірій одежі. Сіре вбрання—се певна прикмета неждано мудрого поета. Бо дійсний поет—се зіркий горобець.

Так думав поет, коли його сірі крила чутливо здрігались, готові летіти.

Вздовж брудних пішоходів, на курявих площах, серед буденних вікон суконної міської душі жив поет.

Але запорошені площі не могли осліпити його блакитньоокої душі. Але буденні вікна не могли звязати його сірих крил.

І голосно ходили швидкі поршні поетичного мотора, слухняні тільки світлій волі поета. І кріпкі крила гостро прорізували вільні шляхи до просторів діямантових рос.

Попілниця

Уява міліардера піднялась до утворення найбагатшої попілниці. Із золота і дорогоцінних каменів її зробили кращі фахові по малюнку знаменитого маляра.

Красива і найбагатша, вона була чудом не тільки в пишному кабінеті міліардера. Про неї писали в газетах. Її

ображали в журналах, її виспівували увічливі поети. Попільниця закріпила славу знаменитого маляра, по малюнку котрого її зробили.

Міліардер був безмірно гордий здобутком своєї примхи. Коли він читав оди на честь попільниці і чув піднесені вихвалення женщин, зачарованих грою її каміння, коли струшував в неї попіл з гаванської сігари,—йому ніколи не приходило до думки, що найбогатшу попільницю призначено лише для попілу.

---

55 к.

Книжки Видавництва „ШЛЯХ“:

1. *Хведір Коломийченко.* Економика й Україна . . ц. 15 к.
2. *Хведір Коломийченко.* Революція й життя будівництво України . . . . 25 к.
3. *О. Лгієнко.* Вільний театр . . . . 15 к.
4. *Катюль Мандес.* Поезії в прозі. З франц. переклав *Микола Вороний* . . . . 40 к.
5. *Гнат Хоткевич.* Авірон. Библійна повість . . 1 р. 80 к.
6. *О. Лгієнко.* Революція духа (думки з приводу реформи церкви) . . . . 25 к.
7. *В. Пічета.* Прилучення України до Москви в московській історичній літературі . . . . 35 к.
8. *Б. Тетмайер.* Поезії в прозі, пер. *А. Павлюк* . . . 65 к.
9. *А. Шніцлер.* „Зелена папуга“, мал. на 1 дію, перек. *М. Вороний* . . . . 1 р.—
10. *М. Рильський*—На Уалісці, ідилія . . . . 40 к.
11. *Йосип Зоранчук.* Утічка. . . . . 55 к.
12. *М. Біляшевський.* Наші національні скарби . . . 55 к.
13. *Гі де-Мопасан.* Чабанський скін. Переклав проф. *С. Тимченко.* 30 к.
14. *О. Селюмор.* Поеми з п'яти вітер. . . . . 55 к.
15. *В. Самійленко.* Дбаймо про фонетичну красу мови. . 30 к.
16. *Іван Липа.* З нового світу. Повість . . . . 65 к.
17. *Сава Крилач.* Право на життє. . . . . 30 к.
18. *Леонід К.* В справі Герба України. . . . . 25 к.

Приймається передплата на 1918 р. на журнал

„ШЛЯХ“

ОРГАН НЕЗАЛЕЖНОЇ ДУМКИ

місяшник літератури, мистецтва та громадського життя.

Журнал „ШЛЯХ“ читають всі інтелігентні українці.

Участь беруть кращі українські письменники.

Передплата—в конторі редакції: **Київ, Маріїнсько-Благовіщенська, 123, п. 20, Тел. 50-59** [illegible] ть: *річно—20 карб., ½ р.—10* [illegible] *карб.*

[illegible] *Хведір Колом*[illegible]*енко.*